

УДК 635.26

Код UPOV: ALLIU_SAT

Методика
проведення експертизи сортів часнику (*Allium sativum* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Allium sativum* L.

2. Необхідний садивний матеріал – цибулини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизисорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 50 цибулин.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 *Тривалість експертизи.* Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 *Місце експертизи.* Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 *Умови проведення експертизи.* Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 *План експертизи.* Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 100 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,10 м.

3.5 *Метод дослідження.* Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота); _ MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 100 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 100 рослин або частин 100 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 100 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці зі 100 рослин допускаються три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, коли його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Псевдостебло: генеративне стебло (ознака 10);
- Зубок: забарвлення лусок (ознака 29);
- Час збиральної стиглості (ознака 33);
- Закінчення стану спокою зубків у цибулині (ознака 34).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів часнику

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) QN	Листки: щільність розташування VS 2	нещільна	3	Ramses, Тройка
		середньої щільності	5	Printanor
		щільна	7	Germidour
2. (*) (+) QN	Листки: положення MS 2	пряме	1	Jolimont, Тройка
		від прямого до напівпрямого	2	Printanor
		напівпряме	3	Jardinor
3. (*) QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS 2	слабка	3	
		помірна	5	Messidrome, Тройка
		сильна	7	Germidour
4. QN	Листок: інтенсивність воскового нальоту VS 2	відсутня або слабка	1	
		слабка	3	Sprint, Тройка
		помірна	5	Messidrome
		сильна	7	Germidour, Moratop
		дуже сильна	9	Gayant, Printanor
5. (*) QN	Листок: за довжиною (за найдовшим листом) MS 2	короткий	3	Jardinor
		середній	5	Moraluz, Morasur Sultop, Тройка
		довгий	7	
6. (*) QN	Листок: за шириною (як для оз. 5) MS 2	вузький	3	Ramses
		середній	5	Printanor, Тройка
		широкий	7	Germidour
7. (*) PQ	Листок: форма поперечного перерізу VS 2	сильно увігнута	1	Germidour
		слабко увігнута	2	Ramses, Тройка
		рівна	3	
8. (*) QN	Псевдостебло: інтенсивність антоціанового забарвлення біля основи VS 3	відсутня або дуже слабка	1	Printanor
		слабка	3	Messidrome, Тройка
		середня	5	
		сильна	7	Germidour
		дуже сильна	9	Lautrec
9. (*) QN	Псевдостебло: основа за шириною MS 3	вузька	3	Ramses
		середня	5	Printanor, Тройка
		широка	7	Germidour
10. (*) QL	Псевдостебло: генеративне стебло VS, 4	відсутнє	1	Germidour
		наявне	9	Rose de Lautrec

1	2	3	4	5
11. (*) (+) VS QL 4	Генеративне стебло: викривлення	відсутнє	1	Morasur, Sultop
		наявне	9	Iberose
12. (*) (+) MS QN 4	Генеративне стебло: за довжиною	коротке	3	Rose de Lautrec
		середнє	5	Morasol, Тройка
		довге	7	Sultop
13. (*) (+) VS QL 5	Генеративне стебло: утворення цибулинок	відсутнє	1	Rose de Lautrec
		наявне	9	Germidour, Тройка
14. (*) QN 5	Цибулина: розмір	малий	3	Fructidor
		середній	5	Printanor, Тройка
		великий	7	Messidrome
15. (*) (+) VS PQ 5	Цибулина: форма поздовжнього розрізу	поперечно вузькоеліптична	1	Sprint
		поперечно широкоеліптична	2	Germidour, Тройка
		округла	3	De Roumanie
16. PQ VS 5	Цибулина: форма поперечного перерізу	еліптична	1	Fructidor, Тройка
		округла	2	Sprint
17. (+) QL VS 5	Цибулина: розташування зубків відносно верхівки цибулини	нижче шийки	1	Sprint
		на рівні шийки	2	Corail, Тройка
		вище шийки	3	Germidour
18. (*) PQ VS 5	Цибулина: форма денця	вдавлена	1	Germidour
		плеската	2	Rose de Lautrec, Тройка
		опукла	3	
19. (*) (+) VS PQ 5	Цибулина: форма основи	виїмчаста	1	Germidour, Ramses,
		плеската	2	Printanor, Тройка
		округла	3	de Roumanie
20. QL VS 5	Цибулина: компактність зубків	некомпактні	3	Sprint
		середньо компактні	5	Germidour
		компактні	7	Printanor, Тройка
21. (*) PQ VS 5	Цибулина: забарвлення сухих лусок	біле	1	Printanor, Ramses
		жовтувато-біле	2	Vigor Max, Vigor Supreme
		червонувато-біле	3	Germidour, Тройка

1	2	3	4	5
22. (*) QL	Цибулина: антоціанові штрихи на сухих лусках VS 5	відсутні	1	Printanor, Ramses
		наявні	9	Germidour, Sprint, Тройка
23. QL	Цибулина: міцність з'єднання шкірки з сухими лусками VS 5	слабка	3	Sprint
		помірна	5	Messidrome, Тройка
		сильна	7	Printanor, Gayant
24. QN	Цибулина: сухі луски за товщиною MS 5	тонкі	3	Ramses
		середні	5	Morasur, Тройка
		товсті	7	Jolimont
25. (*) QN	Цибулина: кількість зубків MS 5	мала	3	Mondor
		середня	5	Printanor
		велика	7	Ramses, Тройка
26. (*) (+) QL	Цибулина: розміщення зубків VS 5	радіальне	1	Rose de Lautrec, Sprint Blanc de Beaumont, Тройка
		нерадіальне	2	Messidrome, Rougeatre de Vendée
27. (*) (+) QL	Цибулина: зовнішні зубки VS 5	відсутні	1	Sprint, Sultop
		наявні	9	Blanc de Beaumont, Morasol
28. (*) QN	Зубок: розмір MS 5	малий	3	Rose de Lautrec
		середній	5	Printanor, Тройка
		великий	7	Germidour
29. (*) PQ	Зубок: забарвлення лусок VS 5	біле	1	Ramses, Тройка
		кремове	2	Messidrome
		рожеве	3	Printanor
		пурпурове	4	Morasol, Sprint
		коричневе	5	Corail
30. (*) QN	Зубок: інтенсивність забарвлення лусок VS 5	слабка	3	Printanor
		помірна	5	Ibérose, Sultop
		сильна	7	Morasol, Morasur, Moratop
31. QL	Зубок: антоціанові смужки на лусці VS 5	відсутні	1	Ramses, Тройка
		наявні	9	Morasur
32. (*) PQ	Зубок: забарвлення м'якоті VS 5	біле	1	Printanor, Тройка
		жовтуватє	2	Germidour

1	2	3	4	5
33. (*) QN VG 5	Час збиральної стиглості	дуже ранній	1	Ramses
		ранній	3	Sprint
		середній	5	Germidour, Messidrome
		пізній	7	Printanor
		дуже пізній	9	Gayant
34. (*) (+) QN VG 5	Закінчення стану спокою зубків у цибулині	дуже раннє	1	Ramses, Тройка
		раннє	3	Sprint
		середнє	5	Rose de Lautrec
		пізнє	7	Fructidor
		дуже пізнє	9	Gayant

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів часнику

Коди фаз росту й розвитку рослин часнику, в які рекомендовано проводити обстеження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	сходи
2	утворення листків
3	утворення генеративного стебла
4	цвітіння
5	збиральна стиглість

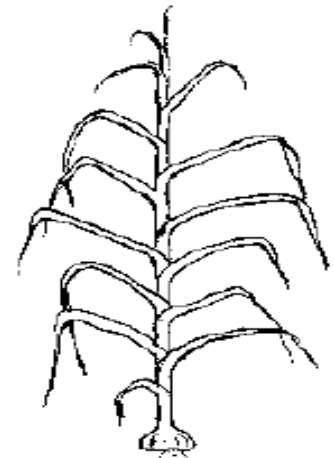
До 2. Листки: положення.

1
Пряме

2
від прямого до напівпрямого

3
напівпряме

До 11. Генеративне стебло: викривлення.

1
Відсутнє

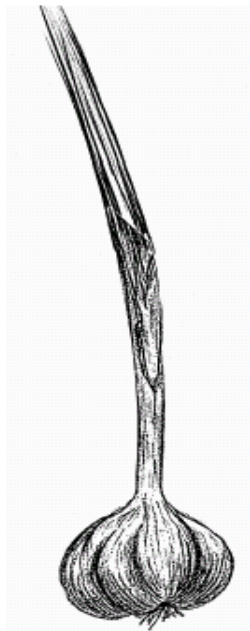

9
наявне

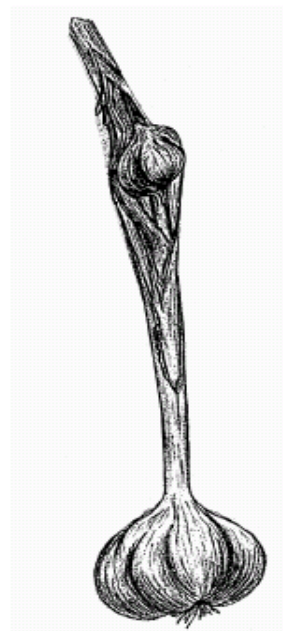
До 12. Генеративне стебло: за довжиною.

До 13. Генеративне стебло: утворення цибулинок.

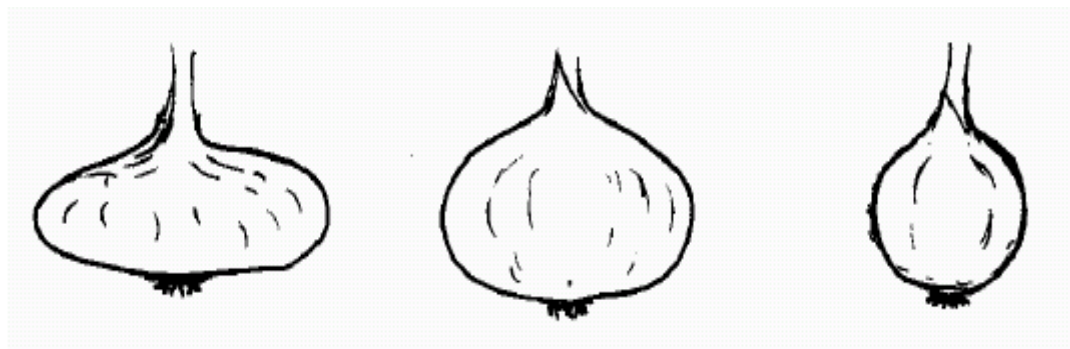

1
Відсутнє

9
наявне

До 15. Цибулина: форма поздовжнього розрізу.

1
Поперечно вузько-
еліптична

2
поперечно широко-
еліптична

3
округла

До 17. Цибулина: розташування зубців відносно верхівки цибулини.

1
Нижче шийки

2
на рівні шийки

3
вище шийки

До 19. Цибулина: форма основи.

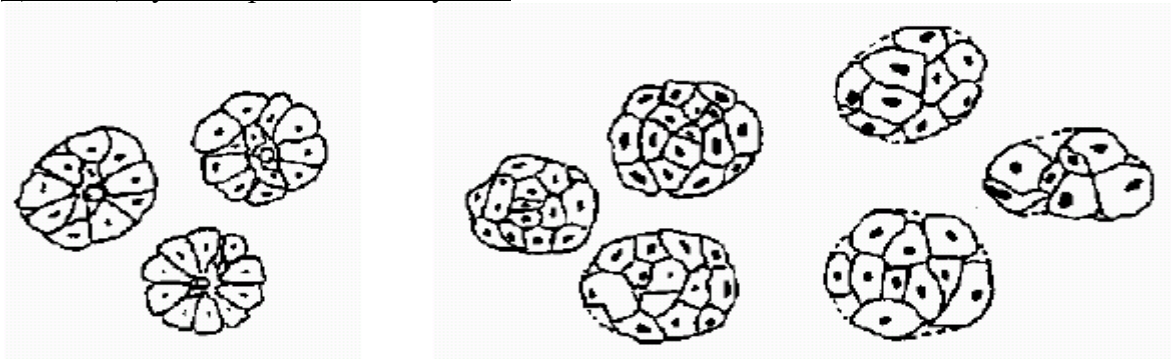

1
Виїмчаста

2
плеската

3
опукла

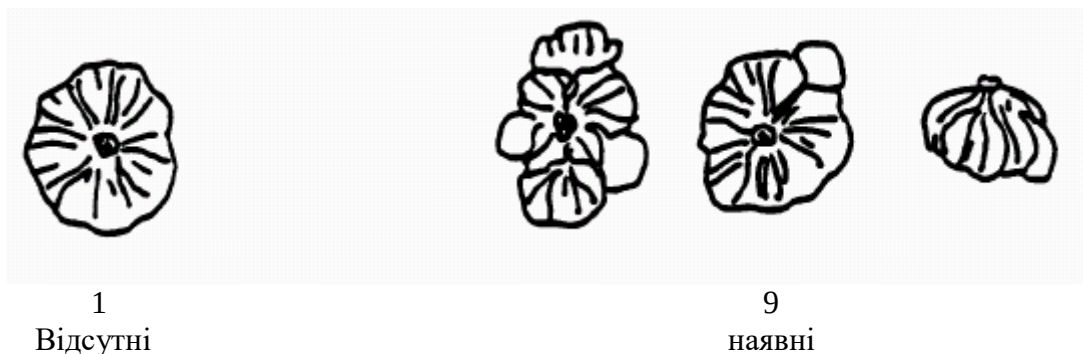
До 26. Цибулина: розміщення зубків.

1
Радіальне

2
не радіальне

До 27. Цибулина: зовнішні зубки.

До 34. Закінчення стану спокою зубків у цибулині.

Після плодоношення цибулини зберігають у кімнаті з оптимальною температурою (20...25°C) без поділу на зубки. У кінці стану спокою оцінюють відсоток пророслих цибулин.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Garlic (*Allium sativum* L.) (TG/162/4, UPOV) // Geneva. 2001-04-04. – 22 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg162.pdf